

Một bài tập về sự cùng nhau,

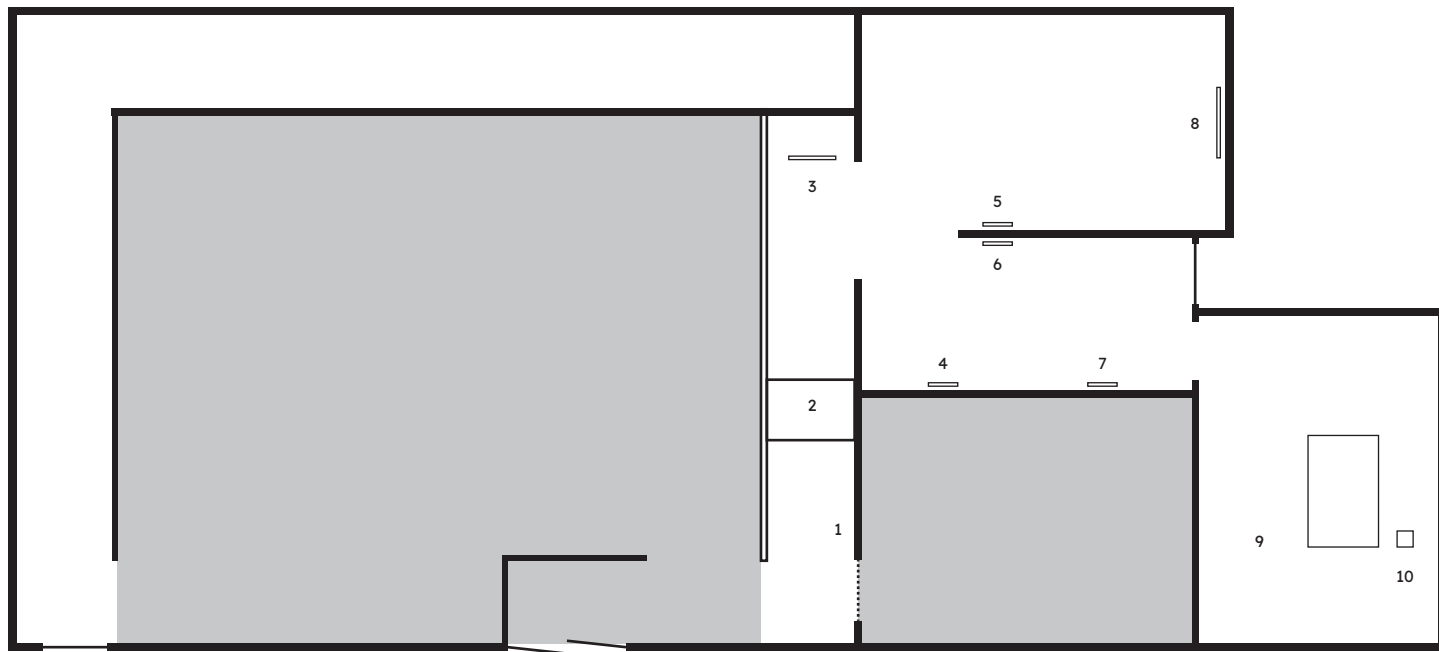
tái sinh,

và lắng nghe

dành cho /

Lêna Bùi

SƠ ĐỒ TRIỂN LÃM /

1. Tác phẩm âm thanh — 2024
 - *Một cuộc phỏng vấn*
00:02:02
 - *Sông*
00:00:45

Giọng tiếng Việt: Trà Nguyễn
Giọng tiếng Anh: Tricia Nguyễn
Thu âm: Bùi Tuyền

Sáng tác với sự hỗ trợ từ Nguyễn Art Foundation

2. *Thềm* — 2024
Ván gỗ khắc tay
120 x 150 cm

3. *Xung điện số 1* — 2024
Mực và màu nước trên lụa và giấy lưu trữ
122 x 82 cm

4. *Xung lực hữu sinh số 1* — 2024
Mực và màu nước trên lụa, in phun màu trên giấy lưu trữ
38 x 28 cm

5. *Thủy triều số 2* — 2023
Mực và màu nước trên lụa và giấy lưu trữ
38 x 28 cm

6. *Thủy triều số 7* — 2024
Mực và màu nước trên lụa và giấy lưu trữ
38 x 28 cm

7. *Hệ tuần hoàn số 3* — 2021
Mực và màu nước trên lụa và giấy lưu trữ
38 x 53 cm

8. *Vũ trụ số 2* — 2021
Thảm len 200 nút dệt tay, sắp đặt âm thanh
190 x 120 cm
Bản phối âm thanh môi trường từ A. Kosovichev (Phòng thí nghiệm Vật lý Thực nghiệm Stanford) và bản ghi âm trên các tàu vũ trụ của trường Đại học Iowa
Sáng tác với sự hỗ trợ từ Wellcome Trust Public Engagement Arts Grant

9. *Vũ trụ số 1* — 2021
Thảm len 200 nút dệt tay
190 x 120 cm
Sáng tác với sự hỗ trợ từ Wellcome Trust Public Engagement Arts Grant

10. *Ánh sáng* — 2024
Video, màu, âm thanh
00:02:53

Lồng tiếng: Trà Nguyễn, Na
Thu âm: Bùi Tuyền

* Phần âm thanh phòng nền được cấu thành từ các nguồn khác nhau. Nguồn thứ nhất là âm thanh của ánh sáng mặt trời – thứ mà hầu hết các tôn giáo cổ xưa coi là một trong những âm thanh thiêng liêng nhất của vũ trụ, tai người không thể bắt. Âm thanh của ánh sáng mặt trời được ghi lại thông qua quá trình sonification; ở đó, dữ liệu lấy từ các hiện tượng mặt trời như bão mặt trời, vết đen mặt trời và gió mặt trời được chuyển thành các tín hiệu thính giác khác nhau (ví dụ: tần số dao động của Mặt Trời có thể được gán làm cao độ, cường độ của tia mặt trời gán làm âm lượng và thời gian hoạt động của Mặt Trời gán làm độ dài của âm thanh). Nguồn thứ hai là âm thanh của tiếng huýt sáo Trái Đất – một loại hiện tượng sóng điện từ tần số rất thấp (VLF) xảy ra trong từ quyển Trái Đất do sét tạo ra. Khi sét đánh, một dải sóng vô tuyến rộng được tạo ra, bao gồm cả sóng VLF, truyền dọc theo đường sức từ của Trái Đất. Các tần số cao truyền đi nhanh hơn các tần số thấp, do đó phân tán sóng từ tia sét thành tiếng huýt có tần số giảm dần theo thời gian, do đó được đặt tên là “tiếng huýt sáo.”

Tầm nhìn càng mờ đi, tai ta càng trở nên thông suốt
trước những rung âm mờ nhạt.
Ngôn từ ở giữa những nhịp thở, giữa những ngắt
quãng, giữa khoảng thỉnh lặng, giữa ngôn từ khác.

Ta đề tâm đến ngôn từ
(ngôn từ khẽ khàng thốt ra),
kiếm tìm mấu nối và điểm nghi
(câu chữ sắp xếp lạ lùng),
lần theo dấu vết của ngữ nghĩa
(ngữ nghĩa dần hiện nguyên hình),
chợt thấy cánh cổng dẫn vào những cuộc đời khác
(bởi ta đâu tồn tại trong đơn độc?)

Sóng âm ngày càng rõ hơn – lần này tuyệt nhiên
không ngôn từ, không ngữ nghĩa. Hoàn toàn trừu
tượng, như thể vang vọng từ chốn thiên thu, đã ở đây
từ trước khi ta tồn tại.*

Chân ta trần như nhộng. Từng cụm những đường đứt gãy, trông như hạt cây, bới lội nơi sàn nhà, bò lên tường, ứa ra tứ phía. Phải chăng chúng đang tìm kiếm tín hiệu và gửi gắm thông điệp đến đồng loại? Thân cây và thân người đồng hiện trong tất thảy những nhỏ bé huy hoàng và hoạ tiết chi li, mô phỏng dòng chảy mạch máu, sơ đồ kinh lạc, lớp lang rễ cây, mạng lưới sợi nấm. Mỗi hệ thống khổng lồ mang trong mình vạn nhánh, mỗi nhánh lại đan kết dạng sống này với dạng sống khác.

Ta chìm xuống – hấp thụ và hợp nhất với tất thảy chất liệu động đậy giác cảm, thấy mình hòa làm một với bầu không khí đang dung chứa thân này.

Đề tiến vào sắp đặt đa phương tiện của Lêna Bùi, ta phải tuân theo các điều kiện nghệ sĩ đặt ra: tai ta nghe kỹ – chân ta đề trần – hơi thở ta chậm – tập trung. Đeo tai nghe, bật âm thanh, tháo giày, cắt điện thoại, đi theo những họa hình dưới chân, ngược lên rồi quỳ xuống, ngồi rồi chạm, dừng lại rồi lắng nghe. Những câu chữ hướng dẫn, những đối thoại âm thanh, những tín hiệu hình ảnh trở thành công cụ cùng ta song hành trên hành trình phản tư, xuyên qua thế giới nơi các luồng sức sống khác nhau chung một dòng chảy.

Vừa mang màu phàm trần, vừa mang sắc siêu nhiên, trên những cắt ghép ảnh-âm của Lêna, ta chứng kiến các dạng sống hồi sinh: tế bào chúng nhân lên, mạch máu chúng thành thạch, cơ thể chúng trần trụi sinh lực. Từ độ trong suốt của lụa tới tính đa chiều của màu nước, từ sự thân mật của câu từ tới khả năng đánh thức xúc giác của vải len, từ mật độ dày đặc của họa tiết tới không khí huyền nhiệm của thanh âm. Như thể da thịt đang chậm chậm lột ra, những lớp lang vật chất của quây, mặc cho các nguồn sinh lực* tràn chảy khỏi biên giới, xâm nhập vào không gian xung quanh. Ở điểm gặp gỡ ấy, năng lượng cơ thể ta bắt nhịp với năng lượng của thế giới phi nhân, hợp sức để bào mòn bức tường ngăn cách nội giới (mà cơ thể ôm giữ), ngoại giới (mà cơ thể cảm nhận) và linh giới (biết cơ thể nào thấu hiểu ngọn ngành?).

* Tác phẩm *Vũ trụ số 1* mô tả hệ thống bạch huyết và miễn dịch, dòng chảy của bạch huyết và sơ đồ huyết đạo liên quan đến tim trên phông nền là lớp mô da; còn tác phẩm *Vũ trụ số 2* tổng hợp các bản đồ về các dòng điện trong cơ thể và hệ thống kinh lạc, lấy giải trình tự DNA làm phông nền.

Hãy lục lại trí nhớ; âm thanh này nghe có thân quen,
hình ảnh này trông có thân quen?

Ta đã gặp chúng nơi bụng Mẹ?
Cơ thể ấy ban tặng sự sống, dâng tràn tình yêu, dung
dưỡng tinh thần.

Ta đã gặp chúng nơi bụng Đất Mẹ?
Từ sâu thẳm kỳ bí đại dương, từ rừng già cổ xưa
minh triết,
bên cạnh những loài thú hoang đường, những sinh
vật diệu kỳ từng sóng bước cùng ta,
nơi sức nóng mặt trời thấm đượm da thịt, thăm thẳm
buồng phổi; nơi gió bão khốc liệt xé toạc cơ thể vũ
trụ, nhân chìm cơ thể loài người.

Đất Mẹ – liệu vẫn sống và tươi xanh?
Tiếng Mẹ đê – ta đã quên đi từ thuở nào.

Ta thấy mình ở gian phòng cuối cùng. Không gian
trầm tối. Trên trần nhà, hình ảnh côn trùng lượn lơ nơi
quầng sáng rục rờ. Trên mặt sàn, một cơ thể lũng lờ.
Hãy lục lại trí nhớ; cơ thể này trông có thân thuộc?
Không còn thịt chẳng còn xương, không còn hơi thở
phập phồng, chỉ một hình tĩnh bật của cái-đã-từng.

Một lần nữa, ngôn từ vang lên, ở giữa những nhịp thở,
giữa những ngắt quãng, giữa khoảng thỉnh lặng, giữa
ngôn từ khác. “Côn trùng” – “vương vãi” – “phù du” –
“tìm ánh sáng” – “sau cái chết” – “chắc chui xuống
đất làm tổ mới”. Tai ta bắt được những từ khoá.

Âm thanh mưa rơi dần to, xóa tan mọi thanh sắc nó
đi qua. May thay, trí nhớ đã ghi lại những gì tai nghe.
Trong giây lát, những từ khoá ấy lại phát lên, hội thoại
lại bắt đầu. Lặp đi lặp lại, lặp đi lặp lại – một ghi chú
về thanh lọc và buông bỏ, về sự sống và cái chết, về
phân hủy và hồi sinh. Giống như khoảnh khắc ta nhận
ra mình đang thay đổi, cuối cùng đã sẵn sàng rũ bỏ
thân thể-đã-từng, như thể loài bò sát lột bỏ lớp da.
Hoặc như trong trường hợp này, như thể loài phù du
tự trút cánh, bỏ đi chỗ khác, chui xuống đất làm
tổ mới.

